

İYOP ARAŞTIRMA SONUÇLARININ ÖZETİ

Temmuz 2010

Aydın Yücesan Durgunoğlu
University of Minnesota, Duluth

İYOP ARAŞTIRMA SONUÇLARININ ÖZETİ

Aydın Yücesan Durgunoğlu
Temmuz 2010

Kısaca İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı'na Dair

İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı (İYOP) 1993 yılında 100'e yakın kursiyer ve 5 gönüllü eğitici ile pilot olarak başlamış ve program 2010 yılına gelindiğinde 100,000'i aşkın kursiyere ulaşmıştır. Konusunda uzman akademisyenler tarafından geliştirilen ve yeni ihtiyaçlara göre revize edilen İYOP program etkinliği de çeşitli araştırmalar ile ölçülmüştür. Bu özeti amacı da farklı zamanlarda farklı akademisyenler tarafından yapılan bu araştırmaların sonuçlarını derlemektir.

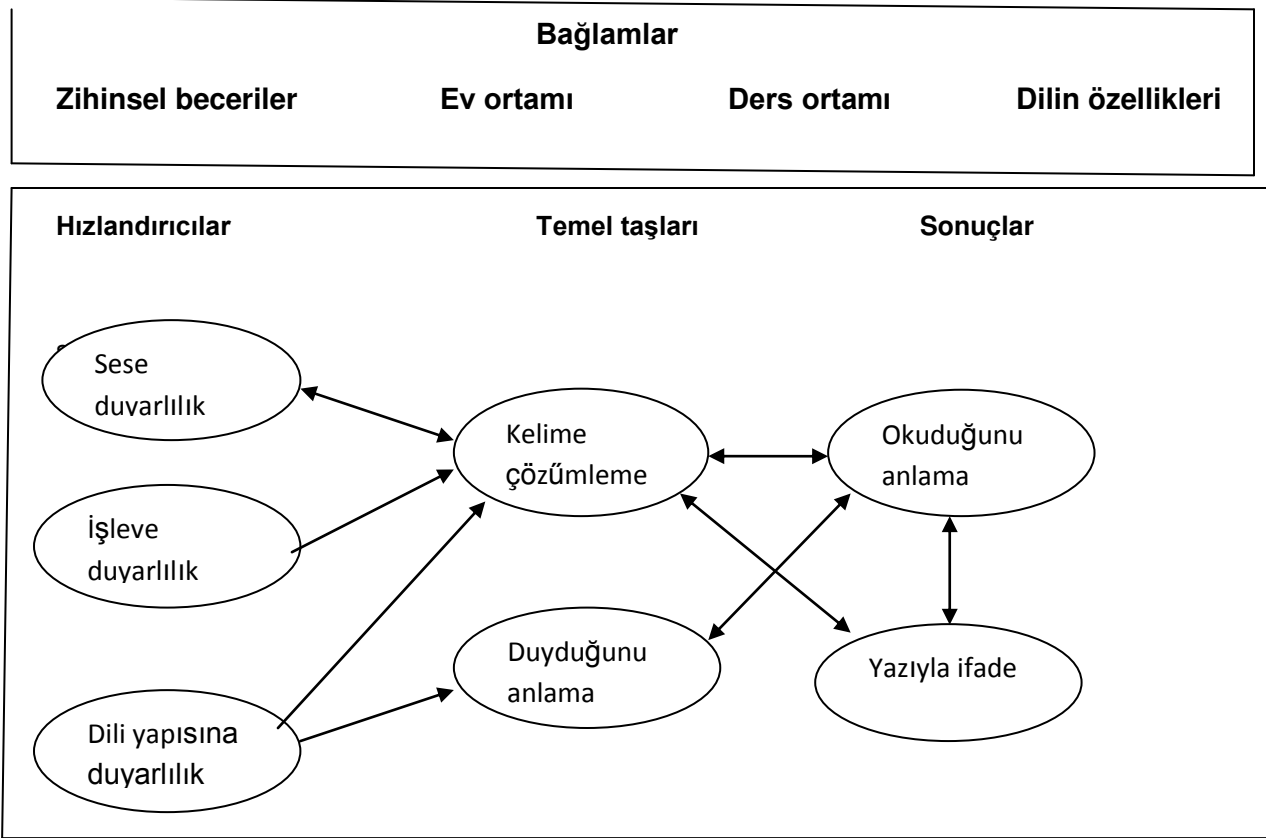
Kapsam

Bu özet hazırlanırken okuma yazma ve güçlendirme programları sonucunda ortaya çıkacak değişik beceriler tek tek incelenmiş ve her becerinin gelişimi değerlendirilmiş. Bunlar

- İYOP1 kursiyerleri ile daha önce hiç bir kursa katılmamış kişiler arasında belirgin bir fark görülüp görülmediği,
- İYOP1 kursundan sonra İYOP2 kurslarına devam eden kursiyerlerde İYOP2'nin olumlu bir etkisi olup olmadığı
- İYOP1 kurslarında edinilen bilgilerin sürdürülebilir olup olmadığıdır.

Okuryazarlık Modeli Üzerinden İYOP Programlarının Değerlendirilmesi

Aynı zamanda araştırmada Okuma Yazma'nın temel süreçleri aşağıdaki zihinsel model baz alınarak değerlendirilmiştir.

Yukarıdaki şemanın ışığında aslında okuma yazmanın temel becerilerinin birbiriye yakından iletili olduğu ve bu süreçlerin birbiriyle etkileşen süreçler olduğu görülmektedir. Her bir beceri aslında bir diğerinin ön koşulu ya da sonucu olabilmektedir.

Bu modelin ışığı altında incelenen zihinsel süreçler ve buna bağlı gelişmeleri anlamak için bu özette üzerinde durulan, değerlendirilen beceriler şunlardır:

1) Okuma yazmanın temel becerileri (Sese duyarlılık; harf okuma; kelime çözme; kelime yazma; okuma hızı)

2) Kelime çözme ve yazmanın ötesi (Dili anlama, düşünerek okumak, yazmak, dinlemek, bilgi edinmek)

3)Okuma yazma dışındaki zihinsel beceriler (Bellek kapasitesi, şekilsel beceriler, aritmetik)

4)Kişisel gelişim ve güçlenme (Kendinden memnuniyet, kendi başına işini halletme, yakın aile bağları, karar verme süreci, kendine güven)

Özet

Okuma yazmanın temel becerileri açısından İYOP1'in olumlu gelişimler yarattığı açıkça görülmüştür. Bu duruma ek olarak İYOP2'nin olumlu etkileri de açıktır ve İYOP1'in kazanımları sürdürülebilir. Sese duyarlılık ise İYOP2'nin faydası ve sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmemiştir. İYOP1 programı temel okuma yazma becerilerini geliştirmede çok etkindir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik açısından İYOP'un 90 saatten 120 saate çıkarılması çok isabetli olmuştur.

Dili anlama, düşünerek okumak, yazmak, dinlemek, okuma anlama, kompozisyon, temel fikri hatırlama, genel bilgi ve TV haberi anlama açısından İYOP1'in kursiyerler üzerinde çok olumlu etkisi olmuştur. Ancak sözcük anlama çıkarsama dinleme alanında İYOP1'in bir etkisi olmamıştır. Okuma anlama ve genel bilgi edinmede İYOP1 etkindir Ayrıca İYOP2 bu becerileri daha da ileri bir düzeye taşımaktadır. Sözcük anlamları ve dinleme anlama ile çıkarsama yapmada farklı bir gelişme görülmemiştir. TV haberi anlamada ise İYOP1 90 saatte bile bir fark yaratmaktadır. İlginç bir sonuç ise, çıkarsama becerilerinin ilk ölçümler yerine daha ileride geliştiğinin görülmesidir.

İYOP kursiyerlerinde okuma yazma kurslarının sonunda bellek kapasitesi ve şekilsel becerilerde farklılık açıkça görülmemektedir. Aritmetik becerilerinde ise anlamlı bir gelişme olduğu ve İYOP2'nin bunu daha da güçlendirdiği görülmektedir ve aynı şekilde bu kazanımının sürekliliğinin de olduğu görülmüştür. Sayı yazma konusunda da İYOP1'in kursiyerlere pozitif katkısı, bunun İYOP2 ile takibinin de olumlu etkileri olmuştur, aynı zamanda bu kazanç sürdürülebilir.

Kişisel gelişim ve güçlenme kriterlerinin değerlendirilmesinde ise kendinden memnuniyet ve bunun sürdürülebilirliği söz konusudur. Kendi başına iş halletme konusunda ise bu araştırmalar çerçevesinde bir sonuca ulaşamamıştır. Yakınlık ve aile bağları bu çalışma sonunda güçlenmiştir. İYOP programlarının kişisel gelişim konusunda anlamlı bir fark yarattığı görülmektedir. Bu çalışmalarda kursiyerlerle yüzyüze yapılan derinlemesine görüşmelerde kendine güven, sorunlara çözüm bulma becerileri ile toplumsal farkındalığın anlamlı bir şekilde arttığı gözlemlenmiştir.

Sonuçlar

Kullanılan Zihinsel Modelin Değerlendirilmesinde genel olarak çıkarılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Bilimsel çalışmalarda çocuklarda gördüğümüz gibi sese duyarlılık, kelime çözme ve kelime yazma bağlantılıdır.
- Okuma anlama hem kelime çözme hem de dinleme anlama ile bağlantılıdır.
- Türkçe'yi iyi bilmeyen kursiyerlerde kelime çözmeyi kavradıkları halde okuma anlama daha yavaş gelişmektedir.
- Kurs sonu kelime çözme becerisi sese duyarlılık, kurs öncesi kelime çözme ve harf bilgisi ile açıklanabilmektedir.
- Kursiyerlerin kurs başlangıcındaki düzeyleri çok önemlidir.
- Kurs öncesi kelime tanıma düzeyi bilinen harflerle bağlantılıdır.
- Kurs sonu okuma anlama becerisi sese duyarlılık, kurs sonu kelime çözme ile açıklanabilmektedir.
- Sürdürülebilirliğin farklı unsurlara bağlı olduğu ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik kursiyerler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Sürdürülebilirlikle ilgili özellikle kursiyerlerin başlangıç düzeyleri ve okuma yazma becerilerini günlük yaşantıda kullanmaları ile doğru orantılı olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmaların Bize Söyledikleri

Bütün bu araştırmalardan çıkan sonuçlar ışığında İYOP1 kurslarının kursiyerler üzerindeki etkilerinin olumlu olduğu açıkça görülmektedir. Bu çerçevede özellikle göze çarpan ve önemli başka bir husus ise İYOP1 kurslarını bitiren kursiyerlerin İYOP2 kurslarına devam ettikleri takdirde becerilerinin daha da geliştiği ve etkinin sürekliliğinin de arttığıdır. Programların sürelerinin artırılmasının olumlu hedefleri araştırmalarda görülmüştür. İYOP kursları aynı zamanda Halk Eğitim Merkezlerinde okuma yazma kurslarının açılmasına ve yaygınlaştırılmasına fayda sağlamıştır.

Gelecek Hedeflerimiz

İYOP programlarının etkinliklerini değerlendirmenin yanısıra yapılan araştırmaların bir diğer önemli etkisi de İYOP programlarının nasıl geliştirilmesi gerektiğini bize göstermesidir. Araştırmalar sonucunda İYOP programlarının yeni yol haritaları çıkartılmaktadır. Bu bağlamda günümüz koşullarına göre yeniden revize edilmiş İYOP2'nin yaygınlaştırılması, farklı alanlarda farklı içeriklerde yeni okuryazarlık eğitimlerinin oluşturulması hedeflenmektedir.

Referanslar

- Durgunoğlu, A.Y. (2000). Adult literacy: Issues of personal and community development. Spencer Vakfına gönderilen son rapor.
- Durgunoğlu, A.Y., & Oney, B. (2000). Numeracy needs of adult literacy participants. *Focus on Basics*, 4, 18-20.
- Durgunoğlu, A.Y., & Oney, B. (2002). Phonological awareness in literacy development: It's not only for children. *Scientific Studies of Reading*, 6, 245-266.
- Durgunoğlu, A.Y., Oney, B. , & Kuscul, H. (2003). Development and evaluation of an adult literacy program in Turkey. *International Journal of Educational Development*, 23, 17-36.
- Gúlgöz, S. (2003) Anne Çocuk Eğitim Vakfı İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı Deđerlendirme Araştırması
- Kağıtçıbaşı, C., Gökşen, F., ve Gúlgöz, S. (2005) . Functional adult literacy and empowerment of women: Impact of a functional literacy program in Turkey. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 48, 472-489.
- Kızlar için eğitim projesi (2009). Empower Vakfına gönderilen son rapor.